

Do vašeho domu/bytu přichází nezvaný návštěvník, sedne si v obýváku na gauč, položí několik korunových mincí na stůl a řekne, že je vymění za veškeré vaše cennosti. Než stačíte něco namítnout, jeho pomocníci, kteří k vám vtrhnou za ním, začnou odnášet vaši elektroniku, obrazy, z garáže vyjždí vaše auto. Cenný, ale těžký nábytek jste nuceni pod nátlakem vynášet z domu vy sami. Nemůžete se dovolat pomoci, vaše telefony jsou také pryč.

- ◆ **Brainstorming:** Zamyslete se a vypište, jaké pocity by u vás nebo u vaší rodiny vyvolala tato situace. Jaké pohnutky mohou agresora k tomuto chování vést? Následně své nápady diskutujte ve třídě.

Pocity obětí:

Pohnutky agresora:

V tomto případě se samozřejmě jedná o příměr k chování zemí v mezinárodních vztazích. Využijte svých znalostí z dějepisu a uveďte, které historické události by vám toto metaforické přirovnání mohlo připomínat. Následně je doplňte do předchozího úkolu v případě, že jste schopni seznam pocitů a pohnutek rozšířit.

- ◆ **Práce s texty:** Přečtete si jeden z příložených textů 1 a 2

POZNÁMKA PRO VYUČUJÍCÍ: Pokud jste ve třídě, bude praktické rozdělit žáky do dvou skupin, v nichž členové první skupiny čtou TEXT 1 a členové druhé skupiny TEXT 2. Pro následné úkoly lze třídu zorganizovat tak, aby spolu mohli ve dvojicích či čtveřicích komunikovat čtenáři TEXTU 1 se členy druhé skupiny.

Pro lepší porozumění textům lze využít spojoваček pojmů. Podle úrovně skupiny mohou být vypracovány dvěma způsoby. Buď jako klasické spojování pojmů s definicemi (čtenář textu 1 vypracuje spojoваčku s pojmy k textu 1, obdobně postupuje čtenář textu 2) nebo lze čtenáři textu 1 dát definice k pojmům z textu 2, přičemž žák předčítá definice, zatímco čtenář textu 2 hledá ve svém textu mezi podtrženými pojmy ten, který definici odpovídá. Tím si žáci vzájemně vypomohou ve vyplňování spojoваček, podpoří se spolupráce, schopnost soustředění a naslouchání.

- ◆ **Po čtení:** Níže je ještě jedno přirovnání, které sice popisuje nerovné vztahy mezi lidmi, ale opět může asociovat také nesouměrné vztahy mezi zeměmi. A právě k tomu tyto paralely nyní použijte. S partnerem z druhé skupiny rozmyslete, která ze situací více připomíná postupy Leopolda II. a která více současné metody čínského budování vlivu. Tento úkol předpokládá, že si navzájem sdělíte, o čem jste četli.

Pořizujete si nové auto na půjčku, jeho katalogová cena je 400 000 Kč. Jednoznačnou výhodou je, že můžete používat auto, na které byste sami nyní neměli peníze. Podepisujete úvěrovou smlouvu, ve které je stanoveno, že v tuto chvíli nemusíte zaplatit nic, ale každý měsíc po dobu následujících deseti let zaplatíte částku 10 000 Kč. Celkem tedy musíte splatit 1 200 000 Kč. Kromě vysokého úroku jsou ve smlouvě také další detaily, které nejsou obvyklé. Zavazujete se k výhradnímu využívání autoservisů, které provozuje váš věřitel, nesmíte o vašem dluhu mluvit před jinou bankou, v autě nesmíte vozit vašeho psa, neboť věřitel psy nesnáší. V případě, že byste tento zákaz porušili a psa svezli, museli byste okamžitě doplatit zbývající dlužnou částku i s úroky. Pokud byste peníze v danou chvíli neměli, váš věřitel má právo disponovat s veškerými penězi na účtu, kam chodí váš plat, a to po neomezeně dlouhou dobu.

- ◆ V čem jsou tyto paralely výstižné, v čem naopak příklady realitě neodpovídají? Napište ve skupinách ke každé části otázky alespoň jednu odpověď. Následně v diskusi zdůvodněte.

V čem jsou paralely výstižné:

V čem realitě neodpovídají:

Pracujte nyní s oběma články a hledejte prvky, které Leopoldův kolonialismus a čínský neokolonialistický projekt „Pásu a stezky“ mají společné. V čem se naopak liší? Najděte odlišnosti mezi tím, jak se Leopold snažil ovládnout Kongo a jak Čína šíří svůj vliv o více než 120 let později.

Tabulka pomůže s různými úhly pohledu, neopomeňte však zvážit různé aspekty, které se mohou dotýkat rozličných aktérů.

Společné prvky	Rozdílné prvky
Cíle kolonialismu	
Metody dosahování cílů	
Způsob prezentace kolonizační politiky na mezinárodní scéně	
Dopady na vztahy s dalšími zeměmi	
Dopady na obyvatelstvo kolonizovaných oblastí	
Další	

TEXT 1: Jak zakomplexovaný reportér britského Telegraphu odstartoval kolonizaci Afriky

Jeden novinový článek může změnit dějiny lidstva a připravit o život miliony lidí. Přesně to se stalo, když si král nespokojený s velikostí vlastní země přečetl v novinách o dobrodružném putování britského novináře kdesi uprostřed Afriky a rozhodl se, že chce tenhle kus Afriky vlastnit.

Tím kusem Afriky bylo Kongo. Tím novinářem byl britský šrotek vydávající se za syna amerického obchodníka Henry Morton Stanley. A tím králem všemi podceňovaný a rozšiřováním svých území posedlý belgický král Leopold II. Jejich setkání navždycky změnilo osud afrického kontinentu.

To bylo tak. Stanley jako novinář nestál za moc, ale měl čuch na to, co chtějí lidé. A lidé tehdy – ve druhé polovině 19. století – žádali dobrodružství vonící po vzdálených krajích. Tehdejší cestovatelé byli stejně obdivováni jako dnes hollywoodské hvězdy. Tou největší byl po dlouhá léta skotský objevitel David Livingstone, který prošel Afriku křížem krážem, objevil Viktoriiny vodopády a pak zničehonic zmizel.

Stanley, pišící v té době pro americký bulvár, se rozhodl, že ho najde. Po roce pátrání objevil Livingstona žijícího spokojeně ve vesnici jednoho středoafriického kmene. Marň se ho pokoušel přesvědčit k návratu do civilizace. Když neuspěl, alespoň s ním uskutečnil rozhovor. Ten z něj udělal jednoho z nejslavnějších novinářů té doby. Dva roky jezdil po světě, dělal přednášky, rozdával autogramy a přemýšlel, jakým dalším dobrodružstvím by svou slávu ještě přivil.

Nakonec přišel za šéfredaktorem britského deníku Telegraph s nápadem prozkoumat neprobádané území ve středu Afriky podél obrovské řeky, na kterou při svých cestách narazili předchozí cestovatelé, a zjistit, kam vlastně vede. Šéfredaktor byl z nabídky nadšený, Stanley od něj dostal na cestu pět tisíc liber a začal chystat mnohasetčlennou výpravu – vybavenou puškami, které pak při setkáních s domorodci členové výpravy naprosto bez skrupulí používali. "Cestou jsme zničili už 38 velkých měst," napsal si Stanley spokojeně do deníku.

Soukromá kolonie za babku

Právě na reportáži z téhle dobrodružné cesty narazil belgický král Leopold II. Bylo to přesně to, co hledal. Leopold byl posedlý kolonizováním, roky marně hledal nějakou příležitost – snažil se koupit velkou oblast kolem Nilu, nabízel Britům, že od nich odkoupí ostrov Fidži, pokoušel se koupit brazilskou železnici. Večery trávil prohlížením map a sněním o tom, jak z něj jednou bude velký imperátor. Nic mu nevycházelo. A teď najednou si v novinách četl barvitě reportáže o krásné obrovské zemi kdesi v Africe, která byla volná.

Jakmile se Stanley vrátil z cest, udělal Leopold II. všechno pro to, aby ho zlákal k návštěvě Belgie. Když se to konečně podařilo, předstřel novináři, jehož jednou ze slabostí byla láska k penězům, následující plán – král mu dobře (v dnešním měřítku zhruba 250 tisíc dolarů ročně) zaplatí za to, aby se vrátil do Afriky a místa, která tak pěkně popisoval ve svých článcích, pro něj obsadil a získal na ně majetkový nárok od místních kmenových náčelníků. Leopold se zatím v Evropě a USA postará o to, aby mu to celé politicky prošlo.

Stanley po návratu do Afriky postupoval rychle a tvrdě – obrovské kusy území vyměňoval s místními náčelníky za bezcenné evropské suvenýry, negramotné vládce nutil k podepisování smluv, kde se ve prospěch Leopolda vzdávali práv na vlastní zemi, jejího nerostného bohatství i obyvatel. A když se jim nechtělo souhlasit, přišli většinou na řadu moderní evropské zbraně. Budování kolonie, která jako jediná v historii nepatřila žádné zemi, ale přímo fyzické osobě, šlo relativně hladce.

Drancováním k "civilizaci"

Leopold se činil taky – v Americe, Německu, Británii a ve Francii si najal vlivné osoby, aby lobbovaly v jeho prospěch. A hlavně ve prospěch zbídačené Afriky, kde – jak všechny evropské spoluvládce vášnivě přesvědčoval – chtěl zejména vymýtit obchod s otroky a místní obyvatele zcivilizovat a přivést na správnou víru. Afrika tehdy byla mezi evropskými vládci podceňovaná země, zajímaly je jen pobřežní oblasti, odkud vyváželi nejprve otroky, pak hlavně slonovinu. A tak Leopoldovi, aniž by si uvědomili, jak velký kus Afriky si vlastně pro sebe zabral, dal zelenou. Teprve když Leopold začal vozit z Konga lodě nacené zlatem, začali se o africké vnitrozemí pořádně zajímat a rozparcelovávat si to, co zbylo, mezi sebou.

Leopold získal území 67krát větší než belgické království a – jak se brzo ukázalo – také místo s jednou z největších zásob nerostných surovin, včetně diamantů a zlata, na světě. Při jeho "civilizačním" procesu – stavbě grandiózních silnic, železniční dráhy a velkolepých měst – zemřelo v následujících letech odhadem osm milionů místních obyvatel. Aniž by si toho kdokoliv v Evropě, která v té době už byla striktně proti otrokářství, všiml.

První, kdo pochopil rozsah zvěrstev, která Leopold pod zástěrkou civilizování v Kongu provádí, nebo možná první, kdo se s tím rozhodl něco dělat, byl liverpolský obchodník Edmund Morel. Ten sledoval, jak do antverpského přístavu přijíždí jedna loď za druhou nacená zlatem a slonovinou, ale zpátky za to do Konga se nevrací žádné zboží, kterým by Belgie za všechno tohle bohatství platila, jen další vojáci a další zbraně.

Morel se stal tím, komu se dnes moderně říká investigativní novinář. Do novin začal psát články o tom, co se skutečně v Kongu děje. Rozjel tak první humanitární kampaň v dějinách. Na svou stranu postupně získal řadu spisovatelů – například Marka Twaina, Arthura Conana Doylea –, i tehdejších celebrit a politiků. Podepisovaly se petice, americký Kongres i britský parlament schválily rezoluce odsuzující Leopoldovo brutální zacházení s obyvateli Konga a rabování země. V roce 1908 hnutí slavilo úspěch: Leopold přiznal "pochybení" při kolonizaci, vzdal se osobního vlastnictví a země byla formálně připojena k Belgii. ...Kongo dnes patří k nejchudším a nejzaostalejším zemím na světě, kde v občanských válkách zahynuly miliony lidí. Na jeho nerostných surovinách a na totálním rozpadu země, která není schopná si vlastní nerostné bohatství nijak spravovat, ale bohatnou – jako kdysi Leopold II. – stovky firem z celého světa.

TEXT 2: Volání o pomoc z Černé Hory. Balkánskou zemi tlačí Čína do dluhové pasti, stejně postupuje i jinde ve světě.

Malá balkánská země volá k Evropské unii, aby ji zachránila před Čínou. Vicepremiér Černé Hory Dritan Abazović požádal o pomoc se splácením dluhů, které předchozí kabinet schválil na stavbu dálnice u čínských státních firem. „Máme u nich dluh jednu miliardu eur. Prosím, pomozte nám vrátit ty peníze, abychom se zbavili čínského tlaku,“ řekl Abazović v polovině března poslancům Evropského parlamentu.

Dálnici staví od roku 2015 čínská firma CRBC za peníze od čínské státní Exim banky. Půjčku si vzala vláda, která loni prohrála volby. Firma zdevastovala údolí řeky Tara, chráněné jako památka UNESCO, navíc ale ani neplní harmonogram stavby v náročném horském terénu.

Podobnými infrastrukturními projekty se Čína snaží získat vliv po celém světě, v Evropě je to nejvíc na Balkáně, kde řada zemí, včetně Černé Hory, čeká na přijetí do Evropské unie. Místo peněz si Peking může nechat zaplatit například dlouhodobým pronájmem části infrastruktury. Na summitu skupiny 16+1 v Dubrovniku před dvěma lety měla čínská delegace zájem o černohorský přístav Bar.

„Evropská komise se obává socioekonomických a finančních následků, které mohou některé čínské investice mít. Je tu riziko makroekonomické nerovnosti a závislosti na dluhu,“ řekla mluvčí Evropské komise Ana Pisonerová na dotaz Rádia Svobodná Evropa, zda unie, která je největším obchodním partnerem balkánského státu, Černé Hoře splácet dluh pomůže.

Peking využívá svého projektu Pásu a stezky. Často tlačí země, především rozvojového světa, do nevýhodných půjček, které hrozí na dlouhá léta zadlužením a závislostí na stále asertivněji se chovající komunistické Číně. Západní experti hovoří o záměrné politice dluhové pasti.

Několik západních ekonomických think-tanků pomocí dlouhodobého sbírání dat o čínských půjčkách zpracovalo studii, v níž dokazují, že Čína půjčky záměrně používá k šíření svého politického vlivu. A ke zvyšování politické a ekonomické závislosti dlužníků. Tato praxe ohrožuje snižování dluhů u rozvojových zemí. Jejich zadlužení kvůli pandemii vzroste, jak varují Mezinárodní měnový fond nebo OSN.

Studie analyzuje sto kontraktů mezi čínskými státními firmami a vládami 24 zemí ve východní Evropě, v Africe, Asii a Latinské Americe. Došla ke třem závěrům: za prvé, čínské smlouvy obsahují nezvyklé úmluvy o utajení hlavně pro dlužníky, kteří nesmějí mluvit o svých dluzech s Čínou. Je proto složité zjistit opravdový stav zadlužení. Za druhé, čínští věřitelé si ve smlouvách dávají podmínky, které je zvýhodňují oproti jiným věřitelům. A za třetí, čínské kontrakty umožňují Pekingu ovlivňovat politiku dlužníka, kdyby chtěl změnit svoji domácí legislativu nebo zahraniční politiku způsobem, který by komunistické Číně nevyhovoval.

Studii zpracovaly AidData, Kielský institut pro světovou ekonomiku, Petersonův institut pro mezinárodní ekonomiku a Centrum pro globální rozvoj. „Náš vzorek sta smluv představuje jen malou část zhruba ze dvou tisíc podobných smluv o půjčkách, které čínské státní firmy podepsaly od roku 2000,“ uvádějí autoři studie s tím, že důležitou roli ve smlouvách hrají nefinanční podmínky, které mají vliv na politickou orientaci dlužnických zemí.

Nezvyklé na čínských půjčkách je, že dlužník musí mít peníze na věřitelem definovaném kontě, kam plynou například příjmy z projektu financovaného čínským věřitelem nebo peníze, které slouží jako zástava od dlužníka z naprosto jiného projektu. Peníze tak nejsou pod kontrolou dlužníka.

To je podle autorů analýzy dnes už velmi málo viditelná praxe, kterou například USA použily naposledy v roce 1995 při půjčce Mexiku a nejvíc byla používána na konci 19. a v první polovině 20. století.

Čína také většinu půjček vyjímá z klauzule Pařížského klubu, tedy možnosti restrukturalizace dluhů podle pravidel sdílených největšími ekonomikami světa G20.

Součástí smluv o půjčkách jsou často i politické klauzule, jako je hrozba přerušení diplomatických styků ze strany komunistické Číny. Většina obsahuje také klauzuli, že věřitel může okamžitě ukončit kontrakt a žádat okamžité vyplacení půjčky, pokud dlužník zásadně změní právní rámec nebo politiku. Čína si tak vynucuje přátelské vztahy a de facto brání dlužnickým zemím ve změně jejich vlastní politiky.

Jako příklad čínské dluhové pasti se udává přístav Hambantota na Srí Lance, do nějž investovaly čínské státní firmy výměnou za pronájem přístavu Číně na 99 let, pokud Srí Lanka nebude schopna dluh splácet. To se stalo v roce 2017, takže od roku 2018 přístav kontroluje čínská státní firma CMPH, a čínské subjekty působící v přístavu navíc dostaly na 32 let daňové výhody.

Jiným příkladem čínské dluhové pasti jsou půjčky na stavbu elektráren v Pákistánu. Ten má problémy splácet dluhy za elektrárny, které vyrábějí elektřinu, již pákistánská ekonomika není schopna spotřebovat, ale podle smlouvy za ni musí vláda platit. Podle deníku Asia Times se nyní pákistánská vláda snaží Peking přesvědčit, aby zpomalil tempo stavby elektráren a zároveň snížil úrokovou sazbu půjček.

Spojovačka pojmů

V obou textech je 7 podtržených pojmů, jejichž vysvětlení najdete níže. Přiřaďte každý z nich k příslušné definici.

Pojmy z textu 1:

imperátor, lobbovat, investigativní novinář, humanitární, petice, rezoluce, občanská válka

- ◆ _____: prohlášení nebo též souhrn požadavků z určitého jednání
- ◆ _____: vládce nad impériem, říší
- ◆ _____: zaměřený na pomoc poskytovanou typicky v důsledku krizí a reagující na momentální nerovnováhu v oblasti základních potřeb pro lidský život
- ◆ _____: ozbrojený konflikt, v němž obě válčící strany tvoří (alespoň zčásti) obyvatelé jednoho státu bojující zpravidla na jeho území
- ◆ _____: novinář, který vyhledává a shromažďuje informace, zejména o podezřelém jednání veřejných činitelů (z anglického investigate – zkoumat, vyšetřovat)
- ◆ _____: prosazovat skupinové zájmy zejména u orgánů státu a jeho představitelů
- ◆ _____: písemná žádost podaná občany

Pojmy z textu 2:

kabinet, půjčka, infrastrukturní projekt, summit, rozvojová země, věřitel, legislativa

- ◆ _____: setkání hlav států a vlád na nejvyšší úrovni
- ◆ _____: zákonodárná moc, přeneseně též zákony určité země
- ◆ _____: vláda určité země sestávající se z jednotlivých ministrů
- ◆ _____: též úvěr, finanční produkt, na základě kterého vám banka půjčí peníze, jež pak splácíte včetně úroku, tj. odměny za půjčení peněz
- ◆ _____: stát, pro nějž je typická nižší úroveň materiálního blahobytu
- ◆ _____: projekt sloužící k vybudování základních prostředků pro komunikaci a zabezpečení nějakého celku, např. dopravní, či technické vybavení
- ◆ _____: osoba nebo instituce, která půjčuje, protistrana vůči dlužníkovi

Neokolonialismus ve 21. století

Často se uvádí, že imperialismus evropských mocností byl počátkem dnešní globalizace, neboť toky zboží, otroků či politický vliv mocností překračoval hranice kontinentů. Od té doby se však vztahy mezi vzdálenými zeměmi a regiony staly daleko intenzivnější, především díky rozvoji dopravy a internetu. Jak dnes globalizace pomáhá šíření neokolonialismu? V následujících úryvcích se ve člancích vyšlých v Hospodářských novinách dočtete o konkrétních příkladech. Na jejich základě se pokuste doplnit tabulku alespoň o dva společné nebo rozdílné prvky mezi kolonialismem Leopolda II. a projektem Pásu a stezky současné Číny.

Guvernér brazilské metropole São Paulo João Doria má jasno. Na skoncování s pandemií potřebuje čínskou vakcínu firmy Sinovac proti nemoci covid-19. Město se už podílí i na jejím testování... Peking využívá vakcínu jako svoji novou geopolitickou zbraň, podobně jako ochranné pomůcky. "Čína považuje Brazílii za regionálního lídra v Jižní Americe. Pokud se Brazílie rozhodne pro její vakcínu (nebo pro vpuštění Číny do budování 5G sítě), je pravděpodobné, že ji ostatní jihoamerické státy budou následovat," vysvětluje čínskou logiku kolem snahy prosadit zde svoji vakcínu Ivana Karásková, vedoucí čínského programu českého think-tanku Asociace pro mezinárodní otázky... Peking používá i taktiku známou z programu Pás a stezka (nebo také Novodobá hedvábná stezka, která má zvýšit globální vliv Číny). Zemím v Latinské Americe a Karibiku nabízí půjčky v celkové výši jedné miliardy dolarů na nákup vakcín. Místní si tedy koupí za čínské peníze čínský výrobek a pak ho budou dlouho splácet, čímž se stanou na Číně ekonomicky závislejší než dosud.

V roce 2010 se vzbouřily stovky afrických dělníků v Zambii, kde provozují Číňané důl – vadily jim příliš nízké mzdy. V Senegalu zase zabránili místní obyvatelé, aby čínský developer získal lukrativní pozemek v centru města. Čínskou dravost odnášejí i drobní farmáři, kterých je převaha v méně rozvinutých afrických zemích, třeba ve Středoafričské republice nebo Somálsku. Číňané na zakoupené africké půdě produkují levné potraviny, čímž africkou konkurenci připravují o živobytí.

Číňané sice ve velkém stavějí mnohaproudové dálnice nebo sofistikované čistírny vody, ale přivázejí si k tomu vlastní stroje, materiál a, co je nejdůležitější, vlastní pracovníky. "Afrika se tak otevírá nové formě imperialismu. Čína si bere naše suroviny a prodává nám je zpátky jako zpracované výrobky, aniž by nám předala jakékoli dovednosti a znalosti," hodnotil situaci pro Economist bývalý šéf nigerijské centrální banky Lamido Sanusi.

Tichomořská Nová Kaledonie, která je od roku 1853 součástí Francie, se v neděli v referendu rozhodne, zda se stane nezávislým státem. Naposledy její obyvatelé hlasovali o nezávislosti v roce 2018. Tehdy bylo pro zachování společného státu s Francií 57 procent voličů. Ačkoliv se před referendem neprováděly průzkumy, experti očekávají, že letos počet voličů nakloněných nezávislosti vzroste... Jak upozorňuje hongkongský deník South China Morning Post, hlasování bedlivě sleduje i Peking. Čína je v současnosti největším obchodním partnerem Nové Kaledonie, a snaží se posílit svůj vliv v této části Tichého oceánu. Souostroví má k dispozici čtvrtinu celosvětových zásob niklu, který je také jeho největším vývozním artiklem.

Vládcí afrických států si dlouhodobě Čínu chválí, vrcholní politici se na všem rychle dohodnou. Právě v tom asijská velmoc předběhla Evropskou unii i Spojené státy nejvíce. Představitelé Západu předtím, než podepíší smlouvy a pošlou peníze, chtějí záruky. K tomu, že africké země směřují k demokracii, ctí lidská práva, bojují s terorismem a potlačují korupci. Nic takového Čína nechce, a navíc na svém vlastním příkladu ukazuje, jak může státem řízená ekonomika prosperovat.

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) označil za potenciálně nebezpečné použití technologií čínských firem do IT systémů institucí důležitých pro fungování státu, jako jsou elektrárny, nemocnice nebo ministerstva... Společnost Huawei byla vždy považována za lídra ve vývoji technologií pro 5G síť. Stojí za tím obrovské výdaje na rozvoj a výzkum. Například v roce 2018 firma vynaložila na tuto oblast okolo 15 miliard dolarů, více než hlavní konkurenti, švédský Ericsson a finská Nokia, investovali dohromady. Roli hraje i podpora čínské vlády formou dotací, daňových úlev či výhodných úvěrů... Důvěryhodnosti čínských technologií nepomáhá samotný fakt, že v Číně vládne komunistický režim. "Huawei není běžná telekomunikační společnost. Je neoddelitelnou součástí čínského státu," řekl letos v červenci televizní stanici Sky News sir Richard Dearlove, bývalý šéf britské tajné služby MI6. Podle jeho názoru by měly být čínské firmy zcela vyloučeny z výstavby britských 5G sítí. Obavy Dearlova i dalších bezpečnostních znalců neplnou z nedůvěry vůči novince, ale především z čínských zákonů, jež přikazují firmám spolupracovat s komunistickým režimem, který se vymezuje proti hodnotám západních zemí... V letošní výroční zprávě českého kyberúřadu se uvádí, že nejčastějším útočníkem ze strany státních aktérů je Rusko a Čína. Počty kybernetických útoků neustále rostou, letos se hackeři zaměřili hlavně na zdravotní sektor.